

Obsah

Předmluva 7

1. O čtvrtém řádu a o tom, jak věda objevila dějiny 9

Čtvrtý řád. Přeburty na tváři zemské. Není člověka zkamenělého. Velká doba ledová. Obraz kvartérní minulosti se komplikuje. Pátrání po příčinách kvartérního cyklu. Jak stará je geologická současnost? Technologie poznání minulosti. Člověk nad Slunce mocnější?

Na okraj: Kybernetika kvartérních změn.

2. Několik poznámek k důsledkům vývoje kvartérní vědy 51

3. Sto let pylové analýzy. Kapitola o metodě 57

Pylová analýza v kostce. Pylový diagram. Nakládání s pylovými daty. Příklad první: Nález medem slazené potraviny v raně středověkém hrobě. Příklad druhý: 6 000 let nepřetržitého vývoje kulturní krajiny v České kotlině. Prozkoumanost našeho území pylovými analýzami a databáze PALYCZ.

4. Příroda a člověk v neklidných časech. Přehled nejmladšího kvartérního cyklu 99

Vrcholná fáze posledního glaciálu. Pozdní glaciál – období klimatického chaosu. Holocén a jeho problematika. Přírodní procesy ve vývoji krajiny v holocénu. Rostoucí vliv člověka na přírodní poměry. Vrcholná fáze vývoje pravěké kulturní krajiny.

5. Tajga za humny. Velké stěhování a velké vymírání 137

Svět lovců mamutů. Sibiřské analogie pro středoevropskou dobu ledovou.

Na okraj: Nález staroholocenního pralesa ve středních Čechách.

6. Krajinou posledních lovců 161

Mezolit v Čechách. „Zemědělská revoluce“ a konec mezolitu. Mezolitické osídlení na březích jihočeského jezera.

Na okraj: „Noemova potopa“ a definitivní konec evropského mezolitu.

7. Základní stavební plán české krajiny 182

Z dávnověku českých řek. Historie psaná řekou. Niva v holocénu. Proměna říční krajiny na prahu středověku.

Na okraj: Vývoj říčního údolí na příkladu středního Polabí.

8. Neslavný konec našich pralesů 203

Iversenův cyklus. Lesní optimum holocénu. Karbonátový cyklus. Jak vypadaly a na co doplýtily – několik příkladů. Spolupráce, která se rozhodně vyplatí.

Na okraj: Lesy a oheň.

9. Bobr a spol. 219

Bobři a lidé. Bobři a biodiverzita. Bobři nejsou sami.

Na okraj: Les *versus* bezlesí na prahu neolitu – věčné téma středoevropské paleoekologie.

10. Inventura holocenní dynamiky české kulturní krajiny z hlediska teorií kolapsu 237

Stručná kritika dvou populárních teorií kolapsu. Jak na krajinnou dynamiku. Vývoj osídlení na archeologických mapách. Vývoj vegetace podle pylových záznamů. Shrnutí, zobecnění a závěry. Poznámka nakonec.

Na okraj: Boleslavské hradiště a velká proměna krajiny na prahu středověku.

11. Jeden kopec vládne všem. Vzestup a pád keltského hradiště na stolové hoře Vladař 269

Fakta a legendy. Cisterna na akropoli. Soustava cisteren na předhradí. Vladař jako centrum kulturní krajiny. Proměny kulturní krajiny na Vladaři a v okolí – shrnutí.

Na okraj: Kolaps v *Boiohaemu* a konec Keltů ve střední Evropě.

12. Krátké postglaciální historie vybraných biotopů v České republice 309

Doubravy a dubohabřiny. Bučiny a jedlobučiny. Borové lesy. Smrčiny. Lužní lesy. Stepní trávníky. Mezofilní trávníky – louky a pastviny. Mokřady. Nová divočina.

Citovaná literatura 341

Slovníček odborných pojmů 355

Vysvětlení latinských pojmenování biologických taxonů z pylových diagramů 360

Nomenklaturní a ediční poznámka 363

Rejstřík 364